

XXVIII. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

11. svibnja 2023.

osmi (VIII.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednica Državnoga povjerenstva)
2. _____
(član Državnoga povjerenstva)
3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

**„Jezik je disanje tajno
i draga duboka jeka.”**
(Vesna Parun)

1. Pridruži slovo ispred svake rečenice koja je obilježila povijest hrvatskoga jezika imenu osobe kojoj se pripisuje.

a) „Prije, dakle, Slaveni ne imahu pisma, nego crtama i urezima brojahu i gatahu jer bijahu pogani.”

_____ Ivan Kukuljević Sakcinski

b) „Mi želimo, da nam se zakoni i zapovedi pišu u krasnom našem materinskom jeziku, kad se to nisu plašili drugi narodi, kojim je jezik mnogo surovii i siromašnii.”

_____ žakan Juraj iz Roča

c) „Ja odaberem za moj razgovor naški jezik, želeći dokazati da mi narodnog jezika imademo u kojemu sve izreći moguće jest što srdce i pamet zagteva.”

_____ Crnorizac Hrabar

d) „Vita, vita! Štampa naša gori gre! Tako ja oću, da naša gori gre.”

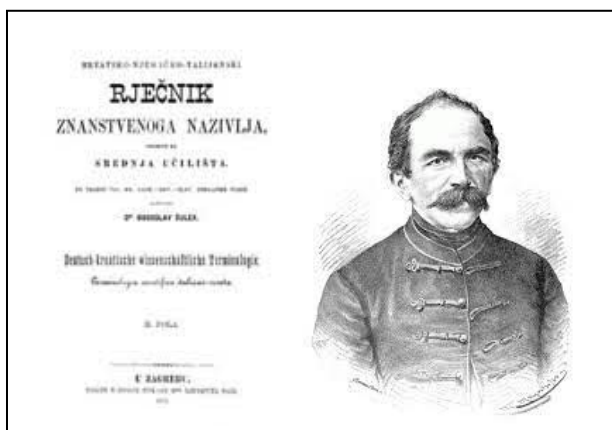
_____ grof Janko Drašković

(**žakan** – đakon, stupanj svećeničkoga reda
crnorizac/črnorizac – onaj koji nosi crnu rizu/halju/odjeću, redovnik)

4	
---	--

4	
---	--

2. Napiši ime i prezime osobe na koju se odnose ilustracije i natuknice.

- hrvatski jezikoslovac (ponajprije leksikograf), povjesničar i prirodoslovac slovačkoga podrijetla
- 1860. g. objavio je *Njemačko-hrvatski rječnik*, koji je posvetio J. J. Strossmayeru
- obogatio je hrvatski jezik mnogim novotvorenicama

1	
---	--

3. Dopuni rečenicu jednom od predloženih riječi tako da tvrdnja bude točna:
pravopis, rječnik, slovnica, slovopis.

Ljudevit Gaj, predlažući jednoslovni sustav i uporabu dijakritičkih znakova, reformirao je _____ hrvatskoga jezika.

1	
---	--

4. Dopuni rečenicu podacima koji nedostaju.

Svoje nezadovoljstvo dogovorom hrvatskih i srpskih jezikoslovaca u Novome Sadu

_____ godine i njegovim posljedicama za hrvatski jezik mnogi
(godina dogovora)

hrvatski jezikoslovci, književnici i kulturni djelatnici izrazili su 1967. godine u

dokumentu _____
(izvorni naziv dokumenta)

2	
---	--

4	
---	--

5. Upiši pravopisne znakove u rečenice.

a) Za ovogodišnju Nobelovu nagradu za mir predloženo je uzevši u obzir sve pristigle prijave pojedinačne i kolektivne 305 kandidata najmanji broj u posljednje četiri godine rekao je u veljači 2023. godine glasnogovornik norveškoga Nobelova odbora

2	
---	--

b) Među nominacijama koje su podnesene priopćio je on na sastanku s novinarima 212 su pojedinci a 93 su organizacije

2	
---	--

c) Nagrada se dodjeljuje 10. prosinca na godišnjicu smrti Alfreda Nobela 1833–1896 izumitelja dinamita i utemeljitelja nagrade

2	
---	--

6. Razvrstaj vlastita imena iz teksta i napiši ih poštujući pravila o pisanju velikoga i maloga početnog slova. Piši pune nazive, a ne pokrate.

Na tragu konvencije o pravima djeteta, koja je donesena u Ujedinjenim narodima 1989. godine, a koju je Republika Hrvatska prihvatila 1991. godine, osmišljen je i projekt moje pravo na pokret, govor i čitanje. Svrha mu je povećanje socijalne uključenosti djece i mladih, a posebice onih s jezičnim poteškoćama i poteškoćama u razvoju ili s invaliditetom. Projekt je novčano pomogla Europska unija sredstvima iz europskog socijalnog fonda.

a) ime međunarodne organizacije: _____

b) ime države: _____

c) ime nadnacionalne zajednice država: _____

d) ime sastavnoga dijela veće organizacije: _____

e) ime dokumenta: _____

f) ime projekta: _____

12	
----	--

6	
---	--

7. Ispravi netočno napisane riječi iz teksta tako da riječ u točnome obliku napišeš na crt. U svakome retku teksta jedna je netočno napisana riječ.

Odlučiš učiti, no pozornost ti ubrzo počinje slabiti.

Katkad je uredu ne učiti dugo, ako baš ne moraš, ali

ima situacija kad moraš i nekoliko sati sijediti u sobi.

Svih takve situacije opterećuju, ali ne mogu se izbjeći.

Možda ti pomogne što god među savjetima koje ćemo

prenjeti. Označuj važne činjenice olovkama u boji,

to omogućuje bolje isticanje i zapamćivanje činjenica.

Mijenjaj mjesto učenja, to je često dobrodošlo osvježanje.

Daj mobitel majci na čuvanje, neka nebude kraj tebe.

Sljedeći te savjete, nesumnjivo ćeš imati bolju svjedodžbu.

10	
----	--

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora u 8., 9., 10. i 11. zadatku.

8. U kojoj je rečenici zarez pravilno uporabljen?

a) O promicanju ljudskih vještina tijekom *Europske godine vještina* govori se više, nego što se govorilo prošlih godina.

b) Ljudi se često ne koriste svojim vještinama promišljeno, nego ih troše na nevažne stvari.

c) Ne samo da odgovarajuće vještine pomažu ljudima u svakodnevnome životu, nego im omogućuju i uključivanje u društvene i demokratske procese.

d) Hoće li ljudske vještine danas biti cjenjenije, nego prije?

1	
---	--

11	
----	--

9. U kojoj je rečenici radno vrijeme knjižnice pravopisno točno napisano?

- a) Knjižnica radi 8:30 do 16:30.
- b) Knjižnica radi od 8:30 – 16:30.
- c) Knjižnica radi od 8:30 do 16:30.
- d) Knjižnica radi 8:30-16:30.

1	
---	--

10. U kojoj rečenici oblik glagolskoga pridjeva trpnog nije točan?

- a) Postotak u osmome zadatku nije bio točno izračunat.
- b) On je zagrižen i ima težak karakter, pa ga izbjegavaju.
- c) Taj je prijedlog iznesen na posljednjoj sjednici Učiteljskoga vijeća.
- d) Doista nisam znala da je ona već godinama udana.

1	
---	--

11. U kojoj je rečenici množina pokrate pravopisno točna?

- a) Možda su CDi zastarjeli, ali mojim su roditeljima dragi.
- b) Možda su CD-i zastarjeli, ali mojim su roditeljima dragi.
- c) Možda su CDovi zastarjeli, ali mojim su roditeljima dragi.
- d) Možda su CD-ovi zastarjeli, ali mojim su roditeljima dragi.

1	
---	--

Napiši odgovore na crte ili na za to predviđena mjesta u tablicama u zadacima od 12. do 31.

12. Prepiši imenske riječi u dativu.

Oduvijek se divila dobroti običnih ljudi koje svakodnevno viđamo. Čineći dobro, žele si život učiniti svrhovitijim. To im ulijeva nadu, nasuprot beznađu kojemu su neki skloni.

_____, _____, _____, _____,

5	
---	--

8	
---	--

13. Zamijeni istaknute skupove riječi priložima istoga značenja.

a) **Na svakome mjestu** mogu se susresti zanimljivi ljudi i čuti zanimljive priče.

b) Kad naiđe na uzbudljivu knjigu, **na glavu** uroni u to more nevjerojatnih zbivanja i fantastičnih likova.

2	
---	--

14. Zadatak ima dva dijela.

- Ispiši zanaglasnicu iz rečenice.
- Odredi joj vrstu riječi.

Često razmišljam o tome primjećuješ li i ti to.

zanaglasnica: _____

vrsta riječi: _____

2	
---	--

15. Dopuni tekst traženim vrstama i oblicima riječi u zagradama. Pazi na sročnost i na pravopisnu točnost traženih oblika.

Naš prijatelj Jakov uživa u (*čitati*) _____ zanimljivih knjiga koje
glagolska imenica

nam onda (*ushit*) _____ preporučuje. (*Jakov*) _____
prilog *posvojni pridjev*

je životna filozofija da (*čitati*) _____ knjige otkrivamo nove
glagolski prilog sadašnji

(*svijet*) _____ i da se ništa ne može usporediti s dodirom
akuzativ množine

(*prolistati*) _____ stranica i mirisom (*odstajati*) _____
glagolski pridjev trpni *glagolski pridjev radni*

papira.

7	
---	--

11	
----	--

16. Napiši rečenicu tako da perfekt zamijeniš aoristom i imperfektom, a prezent perfektom. Ne mijenjaj ni lice ni broj glagola.

Kad je zaklopio posljednju stranicu pročitane knjige, činilo mu se kao da napušta dobrog prijatelja.

3

17. Pridruži slovo ispred svake rečenice značenju koje je izrečeno glagolskim oblicima u njoj.

a) Sve se bilo promijenilo kad su se vratili. _____ Promjene su se zbile poslije njihova povratka.

b) Sve bi se promijenilo da su se vratili. _____ Promjene su se zbile prije njihova povratka.

c) Sve se promijenilo kad su se vratili. _____ Promjene će se zbiti poslije njihova povratka.

d) Sve će se promijeniti kad se vrate. _____ Promjene se nisu zbile jer se nisu vratili.

4

18. Napiši u infinitivu vidske parnjake glagola iz teksta.

Još davno je primijetila da joj ljudi rado kazuju svoje priče. Ne sjeća se otkad svjesno stvara svoju zbirku životnih priča.

4

19. Prepiši iz rečenice glagol u kojemu je provedena jotacija.

Kad ujutro kasnim u školu, na brzinu se obučem, u žurbi prepečem kruh za doručak, trčim kroz stan i preskačem preko razbacanih stvari kako bih stigao na autobus.

1

12

20. Prepiši u tablicu riječi u kojima su provedene zadane glasovne promjene.

Pisci su glasnici uzvišene vještine, snaga njihovih riječi može pokrenuti ljude.

jotacija	
palatalizacija	
nepostojani a	
sibilarizacija	

4	
---	--

21. Odredi službu riječi istaknutim imenicama i prijedložnim izrazima. Objektima, priložnim oznakama i atributima odredi i vrstu (npr. *izravni objekt*). Rabi pune nazive, a ne pokrate i kratice.

S petnaest godina osvijestila je da je njezin djed mnoge generacije učenika obdario **znanjem**, stoga je tomu čovjeku **s** dugom, sijedom **bradom** uvijek pristupala **sa strahopoštovanjem**.

s petnaest godina: _____

znanjem: _____

s bradom: _____

sa strahopoštovanjem: _____

4	
---	--

22. Zadatak ima dva dijela.

- Ispiši u tablicu apozicije iz rečenice.
- Imenuj rečenične članove koje apozicije pobliže označuju.

U povodu *Svjetskoga dana poezije*, koji je obilježen 21. ožujka, pjesma *Pjesnici* pjesnika Antuna Branka Šimića svojim stihovima najbolje može dočarati ulogu pjesnika i poezije.

apozicija	rečenični član koji apozicija pobliže označuje

12	
----	--

4	
---	--

23. Poveži jednostavne rečenice u složenu rečenicu služeći se veznikom *niti*.

Ništa nije tako iskreno kao dječji osmijeh. Ništa ne može zamijeniti dječji osmijeh.

1	
---	--

24. Odredi vrste zavisnih surečenica.

a) Nikola je bio zaokupljen problemom
kako razviti neke dijelove aplikacije.

b) Ako bi on i njegov prijatelj Lovro uspjeli
osmisliti novu platformu, to bi bilo rješenje
problema.

c) Kako su njih dvojica studenti Fakulteta
elektrotehnike i računarstava, bila im je
potrebna pomoć u dizajnu platforme.

d) Kako bi došli do funkcionalne platforme,
trebala im je pomoć Brune, studentice dizajna.

4	
---	--

25. Ispiši zavisne surečenice i odredi im vrstu.

Znali su da bi im se moglo dogoditi da pogriješe.

zavisna surečenica

vrsta zavisne surečenice

1. _____

2. _____

2	
---	--

26. Napiši rečenicu tako da bude jezično točna.

Nisu odmah uočili problem budući da je bio skriven u moru mogućih rješenja.

1	
---	--

8	
---	--

27. Preoblikuj zavisnosložene rečenice u jednostavne tako da zavisne surečenice sažmeš uporabom glagolskih priloga.

a) Kad se suočiš s nekom složenom situacijom, moraš sabrano potražiti rješenje problema.

b) Probleme možeš riješiti tako da ne gubiš samopouzdanje i vjeru u sretan ishod.

2	
---	--

28. Napiši rečenicu tako da istoobličnice/homonime zamijeniš njihovim suprotnicama/antonimima.

Teško je zamisliti nešto gore od onoga što je zamijetila pogledavši gore.

1	
---	--

29. Zadatak ima dva dijela.

a) Preoblikuj rečenicu tako da označene dijalektizme zamijeniš riječima/obicima riječi standardnoga jezika. Ne mijenjaj redoslijed riječi u rečenici!

A onda je **narisal** veliki **črleni Mesec** i **obesil** ga na **najvišešo grano**.

1	
---	--

b) Opiši jedno od glasovnih obilježja kajkavskoga narječja koje sadržava navedeni dijalektizam.

obesil

5	
---	--

1	
---	--

30. Napiši uza svaku rečenicu jedan od predloženih hrvatskih izraza kojim možemo zamijeniti engleski izraz *e-mail* u njoj: *elektronička pošta, elektronička poruka*.

a) Kako bi korisnicima brzo odgovorili na sve upite, uveli su e-mail.

b) Da biste ulaznice za koncert rezervirali na vrijeme, pošaljite nam e-mail do ponoći.

2	
---	--

31. Ispiši frazeme iz rečenica uz opis njihova značenja.

Katkad mi se čini da mi okolnosti idu na ruku. Ove mi je školske godine sve išlo od ruke.

frazem	značenje frazema
	podupirati koga u nastojanju ili radu
	biti vješt u čemu, uspijevati

2	
---	--

32. Odijeli uspravnim crtama naglasne/izgovorne cjeline u rečenici.

Nadamo se da si i sam s lakoćom riješio zadatke.

1	
---	--

33. Označi naglasak istaknutim riječima u rečenici.

Prijateljstvo je **dar**, ali ga treba **zaslužiti**.

2	
---	--

7	
---	--

Riješi zadatke 34. – 37. služeći se podacima iz teksta.

Gestikulator – platforma za učenje hrvatskoga znakovnog jezika

Troje studenata privuklo je nedavno pozornost svojim nesvakidašnjim i zanimljivim izumom. Lovro, Nikola i Bruna osvojili su Rektorovu nagradu* za osmišljavanje *Gestikulatora* – platforme** za učenje hrvatskoga znakovnog jezika.

Kako su uopće došli na tu ideju?

Nikola Tomažin, student Fakulteta elektrotehnike i računarstva u Zagrebu, jednoga je jutra s majkom gledao na nacionalnoj televiziji vijesti u kojima se govorilo o nedostatku

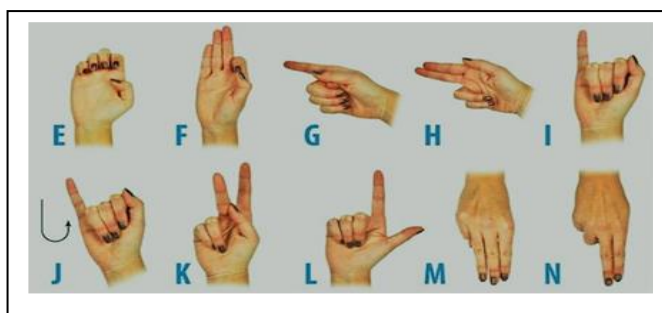
Jedna od najranijih poznatih misli o znakovnome jeziku potječe iz 5. st. prije Krista. Grčki filozof Sokrat tad je rekao: „Da nemamo glas ili jezik, i da želimo izraziti stvari jedni drugima, ne bismo li pokušali dati znakove pomicanjem ruku, glave i drugih dijelova tijela, baš kao što danas rade nijemi ljudi?”

Sama aplikacija ima više dijelova. Glavni je dio kviz s različitim oblicima pitanja i odgovora kojima su htjeli na interaktivan način korisniku približiti znakovni jezik, a i učenje učiniti zanimljivijim uz maleno dnevno opterećenje od 10 do 15 minuta. Sastavni je dio aplikacije i rječnik hrvatskoga znakovnog jezika sa svim gestama na jednome mjestu. Budući da se korisnici mogu međusobno dodati i kao prijatelji te pratiti međusobni napredak, aplikacija ima i obilježja svojevrzne društvene mreže. Aplikacija bi trebala imati i sustav skupljanja bodova, koji bi se prikupljali rješavanjem kvizova, izazova te dnevnom korištenjem aplikacije. Na temelju bodova autori su uveli i liste poretka kako bi se korisnici mogli natjecati. Tako su igrificirali aplikaciju kako bi potaknuli korisnike da se njome što više koriste.

prevoditelja hrvatskoga znakovnog jezika. Nikolina je majka tad jednostavno rekla: „Hajde, ti si ferovac, napravi nešto.” I tako je sve započelo. Nikola je svoju zamisao podijelio s prijateljem s fakulteta, Lovrom Krčelićem. Kako ih je obojicu zanimalo područje računalnoga vida, tj. područje umjetne inteligencije koje se bavi opažanjem i obradom elemenata sa slike/videoa, odlučili su sami razvijati aplikaciju*** koja bi s pomoću kamere opažala geste**** hrvatskoga znakovnog jezika te su oko te ideje izgradili cijelu platformu za učenje.

Studentima FER-a, koji znaju da kvaliteta svih mrežnih stranica ovisi i o izgledu, bila je potrebna pomoć oko dizajna platforme. Tako je dijelom male, ali domišljate i kreativne skupine postala i njihova prijateljica, studentica dizajna na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu, Bruna Krčelić. Ona je osmislila dizajn platforme. Iako platforma nije u potpunosti gotova, Nikola i Lovro objasnili su kako je zamišljena i kako će raditi.

Gestikulator je zamišljen kao igra s kvizovima u kojoj se znakovni jezik uči na interaktivan način.

„Postoje različite aplikacije za učenje znakovnoga jezika, no, kako znakovni jezik nije standardiziran, one su ponajviše namijenjene učenju američkoga, britanskoga ili indijskoga znakovnog jezika i uglavnom se svode samo na gledanje videa. Naša aplikacija nudi interaktivno učenje i korisniku vrednuje ispravnost izvođenja geste kako bi dobio povratnu informaciju. Osim toga, u suradnji s Hrvatskim savezom gluhih i nagluhih te Udrugom gluhih i nagluhih Istarske županije možemo izraditi točan mrežni rječnik i biti sigurni da imamo pravilne geste”, ističu autori ovoga zanimljivog pothvata. *Gestikulator* je ponajprije namijenjen ljudima koji žele naučiti osnove hrvatskoga znakovnog jezika. No, njime se mogu služiti i osobe koje već znaju znakovni jezik, a žele imati stalni doticaj s njime ili ga ponoviti. Stoga nagrađeni studenti razmišljaju i o razvoju mobilne aplikacije.

(prema: <https://www.srednja.hr>)

***Rektorova nagrada** – nagrada koju svake godine studentima dodjeljuje rektor/upravitelj Sveučilišta
****platforma** – polazna točka, osnova nekoga programa; softverska/hardverska osnova nekoga računala
*****aplikacija** – u informatici računalni program stvoren za obavljanje neke zadaće, namjenski program
******gesta** – pokret ruke ili glave kojim se popraća govor, može podržati ili zamijeniti usmenu komunikaciju
*******manualan** – ručni, koji radi rukom

ZNAKOVNI JEZICI

Znakovni su jezici jezici koji se koriste vizualno-manualnim***** načinom kako bi se prenosila značenja, za razliku od govornih jezika koji se koriste govorenjem. Punopravni su prirodni jezici s vlastitom gramatikom i rječnikom. Obično nisu međusobno razumljivi, premda postoje i sličnosti među različitim znakovnim jezicima. Iako se znakovnim jezikom ponajprije koriste gluhe i nagluhe osobe, njime se koriste i čujuće osobe, kao što su one koje fizički ne mogu govoriti, one koje imaju problema s govornim jezikom zbog invaliditeta i one s gluhim članovima obitelji. Točan broj znakovnih jezika u svijetu nije poznat. Okvirno možemo reći da svaka država ima svoj izvorni znakovni jezik, premda neke imaju više od jednoga. Izdanje časopisa *Ethnologue* iz 2021. navodi 150 znakovnih jezika, dok ih *Atlas struktura znakovnoga jezika* navodi više od 200 i napominje da ih ima još koji nisu dokumentirani ili otkriveni.

(kompilacija prilagođenih tekstova s mrežnih stranica)

34. Što je, prema tekstu, bio konkretan povod za nastajanje i razvijanje ideje o *Gestikulatoru*?

1

1

35. Zaokruži slovo uz točnu tvrdnju.

- a) Za razliku od govornih jezika znakovni jezici nemaju ni svoju gramatiku ni rječnik.
- b) Znakovnim se jezicima uz gluhe i nagluhe osobe mogu koristiti i čujuće osobe.
- c) Jedna od najranijih poznatih misli o znakovnome jeziku pripisuje se rimskomu filozofu Sokratu.
- d) U svijetu je danas poznato stotinjak različitih znakovnih jezika.

1	
---	--

36. Navedi dva od više spomenutih dijelova aplikacije koju su osmislili autori *Gestikulatora*.

1. _____

2. _____

2	
---	--

37. Objasni jednom ili dvjema rečenicama kojim svojim obilježjima *Gestikulator* može privući mlade korisnike.

2	
---	--

5	
---	--